

Patērētāju tiesību aizsardzība augstākajā izglītībā, izmantojot studiju virzienu reģistru

Juris Zivarts¹, Ivans Jānis Mihailovs²

¹ Rīgas Stradiņa universitāte, doktora studiju programma "Juridiskās zinātnes", Latvija

² Rīgas Stradiņa universitāte, Komunikācijas studiju katedra, Latvija

Ievads. Izglītības kvalitāte nav iespējama, ja nav pieejama salīdzināma informācija par dažādu augstskolu piedāvājumu (tostarp par pašām augstskolām, studiju programmām, to specifiku, kvalifikācijām, studiju programmu novērtējumu, atsauksmes un cita informācija), kas var ietekmēt izvēli. Jebkurš interesents – esošs vai topošs augstākās izglītības pakalpojuma patērētājs – ir potenciāli ieinteresēts iegūt pēc iespējas kvalitatīvāku un konkurētspējīgāku izglītību, lai spētu veiksmīgi iekļauties darba tirgū un "atpelnītu" ieguldījumus augstākajā izglītībā.

Darba mērķis. Noskaidrot, vai Latvijā ir pieejama informācija par augstākās izglītības iestādēm, kā arī analizēt iespējas izmantot valsts izveidotās izglītības datu bāzes, lai augstākās izglītības pakalpojumu patērētājs varētu / spētu iegūt aktuālu, salīdzināmu informāciju par Latvijā esošajām augstākās izglītības iestādēm un to piedāvātajiem studiju virzieniem.

Materiāls un metodes. Normatīvo aktu, politikas plānošanas dokumentu un izglītības vadības prakses, kā arī tīmekļa vietņu par augstāko izglītību analīze.

Rezultāti. Latvijā tīmekļa vietnēs ir pieejama dažāda rakstura, kvalitātes un drošības pakāpes informācija par augstāko izglītību. Tomēr līdz šim Latvijā nebija vienotas tīmekļa vietnes, kurā būtu pieejama pietiekami plaša informācija par augstāko izglītību, tostarp apvienojot oficiāla rakstura informāciju ar iespēju uzdot jautājumu, izteikt viedokli utt. Vienlaikus, neskatoties uz to, ka par vairākām augstskolām publiski izteikti dažādi viedokļi, tie bieži vien tiek ignorēti.

Sākotnējā pozitīvā pieredze, veidojot vienotu augstākās izglītības datu bāzi, radās Augstākās izglītības padomes īstenotā ESF projekta "Augstākās izglītības studiju programmu izvērtēšana un priekšlikumi kvalitātes paaugstināšanai" laikā, izveidojot ierobežotas pieejamības datu bāzi <http://aispi.ikvd.gov.lv>, kurā ievadītā informācija tika izmantota studiju programmu vērtēšanā, ļaujot izvairīties no dokumentu aprītes papīra veidā.

Ievērojot šo pieredzi, 2013. gada nogalē tika izveidots un arī juridiski nostiprināts Studiju virzienu reģistrs (www.svr.ikvd.gov.lv; turpmāk – SVR), kurā tiek apkopota informācija par Latvijas augstākās izglītības iestādēm, to piedāvājumu, kā arī nodrošināta iespēja jebkurai personai komunicēt par augstākās izglītības aktualitātēm un neskaidriem jautājumiem.

SVR nozīmi apliecina tā atzišana par vienu no Izglītības un zinātnes ministrijas 2013. gada darbības veismēm un 2014. gadā prioritāti: "Nākamajā gadā Izglītības uz zinātnes ministrija ieviesīs absolventu darba gaitu monitoringa sistēmu. Iegūtie absolventu nodarbinātības rādītāji tiks iekļauti un publiskoti Izglītības kvalitātes valsts dienesta uzturētajā studiju virzienu reģistra datubāzē un izmantoti studiju programmu kvalitātes novērtēšanā". Savukārt no informatīvā ziņojuma "Par studiju virzienu akreditācijas gaitu un kārtību, kādā no 2014. gada 1. janvāra tiks organizēta un veikta augstskolu un koledžu, kā arī studiju virzienu akreditācija, izmantojot Eiropas augstākās izglītības kvalitātes nodrošināšanas reģistrā (EQAR) reģistrētās Eiropas kvalitātes nodrošināšanas aģentūras" izriet, ka tieši SVR ir izmantojams kā galvenais augstākās izglītības statistikas un akreditācijas instruments (tātad informācijai tajā jābūt arī angļu valodā).

Tomēr SVR izveide ir nepieciešama ne tikai augstākās izglītības kvalitātes vērtēšanai, bet arī augstākās izglītības pakalpojumu patērētājiem, lai nodrošinātu informācijas pieejamību.

Secinājumi. Patērētāju tiesību aizsardzības augstākajā izglītībā specifika ir saistāma ar iespēju saņemt pilnvērtīgu un precīzu informāciju, kura ļauj pieņemt atbildīgu lēmumu (uzņemties atbildību par savu izvēli), salīdzināt un izvērtēt attiecīgās augstskolas, studiju virziena vai studiju programmas kvalitāti. Vienlaikus ir nepieciešama atgriezeniskā saikne ar patērētāju, ņemot vērā iegūto informāciju studiju programmu kvalitātes vērtēšanā un salīdzināšanā. Pretējā gadījumā augstākās izglītības caurspīdīgums ir būtiski apdraudēts.